

Nr 323.

Av herr **Wistrand m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 245 med förslag till militärt avlöningsreglemente grundar sig i allt väsentligt och i fråga om löneplanerna på ett av 1936 års lönekommitté i den 23 december 1938 avgivet betänkande framlagt förslag i ämnet, vid vars utarbetande kommittén haft överläggningar med representanter för officers- och underofficerskårerna. Dessa representanter hava emellertid icke ansett sig kunna helt biträda de av kommittén framlagda förslagen. I fråga om löneplanerna för huvuddelen av officerare (löneplanen Oa) och för underofficerarna (löneplanen Uo) hava personalrepresentanterna icke kunnat biträda kommitténs förslag, utan hava de i till betänkandet fogade särskilda yttranden på anförda skäl framlagt förslag till löneplaner, vilka upptaga högre lönebelopp för ifrågakvarande beställningshavare än de av kommittén föreslagna.

Av propositionen framgår också, att både militära myndigheter och personalsammanslutningar i över kommitténs förslag avgivna utlåtanden påkallat ändringar i detsamma, och framför allt hava erinringar framställts mot de för officerare i allmänhet och för underofficerare föreslagna lönebeloppen.

Även försvarsväsendets lönenämnd, vilken måste anses besitta ingående sakkunskap på området och hava de största förutsättningarna att bedöma en skäligen avvägning av lönebeloppen, har uttalat, att de av lönekommittén förordade lönebeloppen för de nämnda personalgrupperna äro för knäpptillmätta och nämnden har därför framlagt nedan återgivna förslag till löneplaner Oa och Uo, upptagande något högre belopp än de av 1936 års lönekommitté föreslagna, medförande en kostnadsökning av runt 470,000 kronor.

Löneplan Oa.

(Officerare i allmänhet.)

Lönegrad		Löne- klass	O r t s g r u p p								
Nr	omfattar löneklasserna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
1	1—3	1	2,925	3,048	3,171	3,294	3,417	3,640	3,786	3,786	3,900
		2	3,378	3,519	3,660	3,801	3,942	4,083	4,224	4,365	4,506
2	3—7	3	3,840	3,999	4,158	4,317	4,476	4,635	4,794	4,953	5,112
		4	4,344	4,515	4,686	4,857	5,028	5,199	5,370	5,541	5,712
		5	4,851	5,034	5,217	5,400	5,583	5,766	5,949	6,132	6,315
3	7—10	6	5,373	5,574	5,775	5,976	6,177	6,378	6,579	6,780	6,981
		7	5,955	6,174	6,393	6,612	6,831	7,050	7,269	7,488	7,707
		8	6,696	6,921	7,146	7,371	7,596	7,821	8,046	8,271	8,496
4	10—12	9	7,500	7,725	7,950	8,175	8,400	8,625	8,850	9,075	9,300
		10	8,313	8,538	8,763	8,988	9,213	9,438	9,663	9,888	10,113
		11	9,009	9,234	9,459	9,684	9,909	10,134	10,359	10,584	10,809
5	12—14	12	9,705	9,930	10,155	10,380	10,605	10,830	11,055	11,280	11,505
		13	10,200	10,425	10,650	10,875	11,100	11,325	11,550	11,775	12,000
		14	10,695	10,920	11,145	11,370	11,595	11,820	12,045	12,270	12,495
6	15	12,210	12,435	12,660	12,885	13,110	13,335	13,560	13,785	14,010	

Löneplan Uo.
(Underofficerare.)

Lönegrad		Löne- klass	O r t s g r u p p								
Nr	omfattar löneklasserna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
1	1—5	1	2,925	3,048	3,171	3,294	3,417	3,540	3,663	3,786	3,909
		2	3,171	3,300	3,429	3,558	3,687	3,816	3,945	4,074	4,203
2	3—7	3	3,417	3,558	3,699	3,840	3,981	4,122	4,263	4,404	4,545
		4	3,693	3,846	3,999	4,152	4,305	4,458	4,611	4,764	4,917
3	5—9	5	4,023	4,188	4,353	4,518	4,683	4,848	5,013	5,178	5,343
		6	4,365	4,536	4,707	4,878	5,049	5,220	5,391	5,562	5,733
		7	4,695	4,875	5,055	5,235	5,415	5,595	5,775	5,955	6,135
		8	5,025	5,214	5,403	5,592	5,781	5,970	6,159	6,348	6,537
		9	5,355	5,556	5,757	5,958	6,159	6,360	6,561	6,762	6,963

Till stöd för sitt förslag till löneplaner har lönenämnden anfört bland annat följande:

»Då det för lönenämnden gällt att taga ställning till frågan huruvida 1921 års beslut rörande den militära löneregleringen bör tolkas på sådant sätt, att man därmed avsett att för framtiden fastslå den militära personalens allmänna lönenivå i förhållande till den för civila befattningshavare gällande, har lönenämnden ej kunnat underlåta att i viss mån taga hänsyn till försvarsfrågans allmänna läge under den tid, då nämnda beslut kom till.

Såsom framgår av det vid propositionen nr 20 till 1924 års riksdag angående försvarsväsendets ordnande fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden hade redan den 19 oktober 1917 dåvarande statsministern till statsrådsprotokollet uttalat, att en begränsning av försvarsväsendet borde komma under prövning, när världskriget en gång upphörde. Den 12 november 1919 upptogs där- efter frågan om en allmän revision av försvarsväsendet till behandling, därvid Kungl. Maj:t beslöt tillsätta en parlamentarisk kommission — den s. k. försvarsrevisionen — med uppdrag att i syfte att söka uppnå en behöflig avveckling av rustningsbördorna verkställa utredning och förslag om revision av Sveriges försvarsväsende. Därvid skulle hänsyn tagas till de nya förutsättningarna, som framgått ur krigets erfarenheter och skapats genom freds- uppgörelser samt den nya internationella rättsordningen.

1918 års lönesakkunniga erinrade i sitt betänkande (del I, sid. 9) även om att frågan om en allmän omorganisation av vårt försvarsväsende befunno sig under utredning. Då med hänsyn särskilt till den ändrade övningstid för de värnpliktiga, som vid en ändrad försvarsorganisation kunde komma att fastställas, tjänstgöringstiden för officerare och underofficerare med vederlikar kunde komma att bestämmas på olika sätt för olika slag av beställningshavare, därvid naturligen även avlöningen måste tillmätas allt efter tjänstgöringens omfattning, ansågo sig nämnda sakkunniga böra föreslå, att löneregleringen för ifrågavarande personal tills vidare endast gjordes provisorisk. 1921 års riksdag beslöt i enlighet härmed och det nya officersavlöningsreglementet erhöll sedermera förlängd giltighet för ett år i sänder intill dess det nu gällande reglementet trädde i kraft den 1 januari 1928.

Det här anförda torde giva vid handen, att det icke kan anses uteslutet, att de rådande ekonomiska förhållandena och försvarsfrågans dåvarande läge åtminstone i viss mån medverkat till den utgång, lönefrågan för flertalet militära beställningar erhöll vid 1921 års riksdag, även om dessa förhållanden ej särskilt berörts i motiveringen till riksdagens beslut. Den reservation inom

de sakkunniga, som låg till grund för nämnda beslut, hänvisade även uttryckligen till det statsfinansiella och ekonomiska läget samt de stora besparingar, som skulle ernås om reservationen följdes, såsom den huvudsakliga anledningen till reservationens framläggande.

Den omständigheten, att kommittéförslaget i stort sett godtogs i vad avser de högsta militära beställningarna samt de civil-militära beställningarna, medan för officerare i lägre grader och för underofficerare av kommittén föreslagna lönebeloppen avsevärt beskuros, har från sistnämnda beställningshavares sida ansetts utgöra ett stöd för den uppfattningen, att genom 1921 års löne reglering full rättvisa icke vederfarits dem.

I samband med utfärdandet av det nu gällande avlöningsreglementet av den 20 maj 1927 skedde icke någon realprövning av de militära lönerna, utan dessa bibehöllos vid samma belopp som i 1921 års reglemente.» — — —

Vid bedömandet av lönenämndens förslag, som är enhälligt, till löneplaner för officerare i allmänhet och för underofficerare bör, synes det oss, beaktas, att de i lönenämnden ingående personalrepresentanterna till alla delar biträtt lönenämndens förslag, och vi hava erfarit, att icke endast dessa hava förklarat sig nöjda med desamma utan också de personalsammanslutningar, för vilka de äro representanter. Man kan alltså göra gällande, att de förhandlingar, som av 1936 års lönekommitté fördes med de utsedda personalrepresentanterna, men som icke ledde till överenskommelse, hava fullföljts inom lönenämnden och därinom lett till överenskommelse. Detta bör vid bestämmandet av löneställningen för beställningarna ifråga beaktas, och då skillnaden mellan lönekommitténs och lönenämndens förslag till lönebelopp är förhållandevis ringa och ett bifall till lönenämndens förslag icke medför någon sådan kostnadsökning, att det av statsfinansiella skäl kan finnas anledning till tvekan om möjligheterna att fastställa de lönebelopp, som av lönenämnden föreslagits och personalrepresentanterna ansett sig kunna acceptera såsom tillfredsställande, synes riksdagen böra överväga att besluta i enlighet med lönenämndens förslag.

Vid bedömande av löneställningen för officerare och underofficerare böra vidare följande omständigheter och förhållanden beaktas. Personalen bör icke hava en känsla av att dess arbete är underskattat; en sådan känsla hos dem, vilka hava att leda den värnpliktiga ungdomens utbildning, kan lätt inverka så, att arbetsglädjen minskas och detta torde även i sin mån ofördelaktigt påverka arbetsresultatet. Otillräckliga löneförmåner påverka emellertid icke endast dem, som nått befälsgrad, de inverka även ofördelaktigt på rekryteringen av kårerna. Från skilda håll har framhållits, att de nu till officerare och underofficerare utgående lönerna icke äro tillräckligt lockande för att kunna åt krigsmakten säkerställa den ur alla synpunkter värdefullaste rekryteringen. Den mest önskvärda rekryteringen kan icke komma till stånd utan att åt den berörda personalen beredes en löneställning, som ligger fullt i nivå med vad som är bestämt för andra motsvarande grupper av befattningshavare i och utom statens tjänst. Beträffande officerskåren har en av regeringen tillkallad utredningsman ansett sig kunna fastslå, att löneställningen för närvarande icke är sådan för officerarnas del, och otvivelaktigt är läget detsamma för underofficerarna.

Vid avvägandet av den militära personalens löner måste den utslagsgivande synpunkten vara att arbetets art och tjänsteansvarets betydelse skola utgöra grundvalen för värdesättningen av de olika befattningshavarnas insats och sålunda även för beräkning av avlöningsförmånernas storlek. Åtskilliga omständigheter synas göra det angeläget, att dessa förhållanden ägnas särskild uppmärksamhet när det gäller ett ståndpunktstagande i den militära lönefrågan just nu. Försvarsväsendets lönenämnd berör en del av problemet, när den finner det böra »beaktas, att den intensifiering av det militära utbildningsarbetet som blivit en följd av inom försvarsväsendet vidtagna omorganisationer, samt den omfattande tekniska utveckling, som försvarsmaterielen under de senare åren genomgått och alltjämt undergår, numera i många avseenden ställa ökade krav på personalen». Vi anse oss böra ytterligare något belysa dessa för frågans avgörande så betydelsefulla förhållanden.

Redan vid genomförandet av 1925 års försvarsordning visade det sig, att befälskadernas reducering medförde en ökning av personalens arbetsböda. Försvarsväsendets lönenämnd, vilken den 4 september 1925 erhållit i uppdrag att avgiva förslag till de ändringar i de militära avlöningsreglementena, som föranleddes av den beslutade omorganisationen av försvarsväsendet, förklarade i sitt i ämnet utarbetade förslag, att en revision av de militära löneplanerna icke syntes böra företagas, förrän viss erfarenhet vunnits om de verkningar, som den 1925 beslutade nya försvarsorganisationen kunde komma att utöva å de olika beställningshavarnas arbetsåligganden. 1927 års definitiva löne regleringsbeslut grundades sålunda icke på någon realprövning rörande med arbetets art och tjänsteansvar eller med saken i övrigt sammanhängande förhållanden, vilka borde bli va föremål för hänsynstagande vid lönebeloppens bestämmande. Utvecklingen under de följande åren visade sig dessutom medföra en successivt alltmera ökad arbetsböda för den militära befälspersonalen. Personalen i fråga ansåg sig emellertid kunna se framtiden tillmötes med vissa förhoppningar, enär — såsom försvarsväsendets lönenämnd säger i sitt yttrande den 22 sistlidne februari — ett övervägande av skäligheten av de för militära beställningshavare i allmänhet gällande lönerna ställts i utsikt i samband med en inarbetning av dyrtidstilläggen i lönebeloppen. Denna inarbetning har verkställts av 1936 års lönekommitté, men den har — framhåller lönenämnden — »icke ansett tillräckliga skäl föreligga att företaga någon egentlig förskjutning i nuvarande relation mellan den militära och civila lönenivån utan i allmänhet inskränkt sig till en relativt obetydlig jämkning uppåt i förhållande till den löneökning, vilken genom det nya civila avlöningsreglementet beviljats civila befattningshavare i allmänhet. Endast beträffande en grupp beställningshavare, nämligen regementschefer och vissa med dem likställda, innebär kommittéförslaget en avsevärd löneförbättring.»

Såvitt man av lönekommitténs betänkande kan finna, synes kommittén icke hava verkställt någon verklig realprövning rörande behovet av en ny avvägning av de militära lönebeloppens storlek i förhållande till personalens arbete och tjänsteansvar. Åtskilligt vittnar dock om, att den militära befälskaderns arbetsböda i och med genomförandet av 1936 års försvarsbeslut ingalunda minskats

utan snarare ytterligare ökats. Förhållandet kanske kunde något närmare behöva belysas, men det lärer å andra sidan vara så allmänt bekant att vår framställning här icke torde behöva tyngas med en utredning i frågan. Någon minskning av de enskilda individernas arbetsuppgifter synes heller icke vara att för framtiden förvänta. Tvärtom lärer man hava att räkna med en än längre driven ökning av desamma. Av propositionen nr 232 till riksdagen angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen framgår, att den ökning av personalberedskapen, som kan av det oroande utrikespolitiska läget föranledas, i möjligaste mån bör erhålla sådan karaktär, att en återgång till utgångsläget kan ske, om och när detta befinner lämpligt. De planerade nya värnpliktsinkallelserna hava sålunda endast i vissa fall ansetts böra föranleda kaderökningar. I övrigt nödgas man för tillgodoseende av behovet av aktiv personal — säger chefen för armén — ordna tjänsten *genom utnyttjandet till det yttersta av befintlig befälstillgång.*

Det synes, att dessa omständigheter icke kunna förbises vid bestämmande av den militära befälskaderns avlöningsförhållanden. Till grund för riksdagens beslut synas därför böra läggas de förslag till löneplaner, vilka av försvarsväsendets lönenämnd framlagts i nämndens underdåniga utlåtande den 22 februari 1939 rörande förslag till militärt avlöningsreglemente. Den ekonomiska innebörden av lönenämndens ifrågavarande förslag framgår av propositionen nr 245, sidorna 66 och 67, till vilka här hänvisas.

Med stöd av det sålunda anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte — med avslag å i Kungl. Maj:ts proposition nr 245 framlagda förslag i vad det gäller löneplanerna Oa och Uo — fastställa de förslag till löneplaner Oa och Uo, vilka framlagts av försvarsväsendets lönenämnd i dess den 22 februari 1939 avgivna underdåniga utlåtande och som här ovan återgivits.

Stockholm i april 1939.

Karl Wistrand.

N. Gärde.

R. Wagnsson.

Bertil Ohlin.

John Gustavson.

Nils Holmström.

Fredrik Ström.

Ivar Persson.

Fritiof Domö.

Carl Beck-Friis.

Knut Petersson.